

HISTORY STUDIES

INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

ISSN: 1309 4173 / (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume: 14, Issue: 4, November 2022

www.historystudies.net

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE SANAYİLEŞME FAALİYETLERİNİN GÜNLÜK HAYATA YANSIMALARI

Reflection of Industrial Activities to the Daily Life in Democrat Party Period

Prof. Dr. Mehmet Evsile

Amasya Üniversitesi

mevsile@amasya.edu.tr

Makale Türü-*Article Type* : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-*Received Date* : 01.04.2022
Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 30.10.2022
DOI Number : 10.9737/hist.2021.1108

Atıf – Citation:

Mehmet Evsile, “Demokrat Parti Döneminde Sanayileşme Faaliyetlerinin Günlük Hayata Yansımaları”, *History Studies*, 14/4, Kasım, 2022, s.871-885.

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE SANAYİLEŞME FAALİYETLERİNİN GÜNLÜK HAYATA YANSIMALARI

Reflection of Industrial Activities to the Daily Life in Democrat Party Period

Prof. Dr. Mehmet Evsile

Öz

Demokrat Parti iktidara geldiğinde, her alanda önceki iktidardan farklı politikalar uygulayacağını ifade etmiştir. Bunlardan biri de sanayileşme faaliyetleri olmuştur. Tek Parti döneminde devlet ağırlıklı bir sanayileşme politikası uygulandığı halde, Demokrat Parti bu alanda önceliği özel sektöre vermiş ve bu durum hükümet programlarına da yazılmıştır. Başlangıçta, mülkiyeti devlete ait olan sanayi tesisleri özel sektöre devredilmeye başlanmışsa da, özel sektörün yeterli sermaye birikimi, teknolojik alt yapı ve iş tecrübesi gibi alanlarda yeterli olmadığı görüldüğünden, bu politikadan vazgeçilmiş ve Demokrat Parti de devlet eliyle pek çok sanayi tesisi açmak zorunda kalmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak iş hayatı ile ilgili problemler de ortaya çıkmıştır. Sanayileşme ile birlikte tarımdan çekilen nüfusa yeterli iş imkânları oluşturulamamış, işçi sayıları ihtiyaç duyulan seviyelere getirilememiş, işçilerin ücret ve diğer sosyal haklarında yeterli ölçüde iyileştirmeler yapılamamıştır. Demokrat Parti iktidarının ortalarından itibaren sanayi üretiminde düşüşler yaşanmaya başlanmıştır. Bu makalede, şimdiye kadar yapılan çalışmalara ilâve olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi'nden elde edilen bilgiler ışığında, Demokrat Parti döneminde sanayileşme faaliyetlerinin günlük hayata yansımaları incelenerek literatüre katkı sağlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Demokrat Parti, Sanayileşme, İş Hayatı, İşçi Hakları.

Abstract

When the Democratic party came into power, they declared that they would follow different policies from the previous government in every field. One of these is the policy in the industrial activities. Although state based industrialization was preferred in one-party era, Democrat Party gave it to the private sector and it was mentioned in its government program. At the beginning of the program, the industrial establishments belonging to the state were transferred to the private sector. However, it was experienced that the private sector did not have enough financial fund, technological infrastructure and business experience. Thus, they gave up that policy and as the previous government they started many industrial establishments with the government support. Parallel to these developments, there appeared some problems with the business life. With the industrialization, people who left agriculture could not find jobs in the cities, the number of workers could not reach the desired level and the wages and the social rights of the workers were not improved. There was seen a decrease in the production of the industrial goods from the second part of the Democrat Party. The aim of this study to contribute to the literature about the reflection of industrial activities to the daily life in the Democratic Party era with the light of the knowledge obtained from the records of the Turkish Grand Assembly.

Keywords: Reflection of Industrial Activities to the Daily Life in Democrat Party Period

Giriş

Demokrat Parti iktidarı dönemi hakkında çeşitli meslek mensupları tarafından pek çok araştırma ve değerlendirme yapılmıştır. Bunlardan birinde Demokrat Parti öncesi ve sonrası ekonomik yapılarının mukayesesi, 1950-1954, 1954-1957 yılları arasında Türk ekonomisindeki gelişmeler, yatırımlar ve dış ticaret alanlarındaki gelişmeler konuları öne çıkartılmıştır¹.

Diğer bir eserde, Demokrat Parti Döneminde uygulanan ekonomi politikaları, siyaset-ekonomi ilişkileri, çok partili hayata geçiş, Demokrat Parti programında ekonomik görüşler, Demokrat Parti dönemi ekonomi politikaları, tarım politikaları, sanayileşme politikaları, para ve maliye politikaları, dış ticaret, ekonomik büyüme, yabancı sermaye, gelir dağılımı başlıkları altında ayrıntılı bir şekilde verilmiştir². Demokrat Parti dönemi kalkınma politikaları, başka bir eserde incelenmiştir: “Demokrat Parti’nin iktidara gelmesi ile kalkınma stratejisi köklü şekilde değiştirilmiştir. Her şeyden önce yoğun devletçilik görüşü terk edilerek özel teşebbüsün azami derecede teşvikine ağırlık verilmiştir. Nitekim 1951 yılında Ankara’da toplanan Sanayi Kongresi’nde özel girişime öncelik tanınması, bir sanayi bakanlığının ihdası ve özel sektör sanayicilerinin oluşturacağı sanayi odalarının kurulması ilkeleri benimsenmiştir.”³

Demokrat Parti iktidarında uygulanan ekonomik politikalar ve sonuçları hakkında yazılan bir makalede şu sonuçlara varılmıştır⁴: “1950’de Demokrat Parti’nin iktidar olmasından 1954 yılına kadar, dışa kapalı ve korumacı, içe dönük iktisat politikaları hızla terk edilmiş, serbest dış ticaret rejimi benimsenerek, dış pazarlara yönelik bir kalkınma anlayışı izlenmiştir. Ancak, ithalat artışının dış açıkları kronik hale getirmesiyle, ekonomik yapı dış yardım, kredi ve yabancı sermaye yatırımlarına dayanarak ayakta durabilen bir duruma gelmiştir. Kronikleşen dış açıkların finanse edilme biçimi ise döviz bağımlılığı koşullarının yaratılma sürecini hızlandırmada büyük rol oynamıştır. Bu yıllarda her yıl dış açık verilmeye başlanmasına rağmen ülkeye verilen dış yardımlar döviz kıtlığı koşullarının oluşmasını bir süre engellemiştir. Bu süreç ise ilerde döviz bağımlılığını giderek belirgin hale getirmiştir. 1954 yılından itibaren gerek dış ticarete gerek tarım sektöründe meydana gelen tıkanmalar sonucunda tarıma ve dış ticarete dayalı sanayileşme politikası terk edilerek, yerine sanayileşmeye öncelik veren korumacı, ithal ikamesine yönelik politikalar tercih edilmiştir. Türkiye bu dönemden itibaren iç pazara yönelik, tüketim malları üretimini ön plana çıkaran bir ithal ikameci sanayileşme sürecinde yol almaya başlamıştır”.

Bunlara ilâve olarak, 1936 yılında kabul edilen 3008 sayılı İş kanunu üzerinde yapılan değişiklikler ve Toplu İş İlişkilerine yönelik düzenlemeler, ayrıntılı bir şekilde verilmiştir⁵.

Kurumlar adına ve müstakil araştırmacılar tarafından yapılan bu çalışmalara ilâve olarak 1950-1960 yılları arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde yapılan bütçe müzakerelerinde yukardaki eserlerde yer almayan pek çok bilgiye ulaşma imkânı görülmüştür. İşte bu makalemizde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi taranarak bu bilgiler tespit edilmiş ve uygun başlıklar halinde işlenmiştir. Böylece bu konudaki literatüre katkı sağlanmıştır.

¹ Yaşar Baytal; “Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikaları (1950-1957)”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 40, Kasım 2007, s. 545-567.

² Abdullah Takım; “Demokrat Parti Döneminde Uygulanan Ekonomi Politikaları ve Sonuçları”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 67, No. 2, 2012, s. 157-187.

³ *Cumhuriyet Döneminde Türkiye Ekonomisi 1923-1978*, Akbank Kültür Yayını, İstanbul, 1980, s.188.

⁴ Osman Cenk Kanca; “1950-1960 Arası Türkiye’de Uygulanan Sosyo-Ekonomik Politikalar”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2012, Cilt: 9, Sayı: 19, s. 47-63., s.60.

⁵ Işıl Tuna; “Demokrat Parti Döneminde Çalışma Hayatına Yönelik Düzenlemeler (1950-1960)”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 13, Haziran 2015, s. 473-491.

1. Demokrat Parti Hükümet Programlarında Sanayi

Adnan MENDERES tarafından kurulan beş hükümet programında sanayileşme konusuna önemli yer verilmiştir. Sırasıyla hükümet programlarında yer alan bilgiler şu şekilde tespit edilmiştir:

25 Mayıs 1950 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunan Birinci Menderes Hükümeti'nin programında sanayi konusu şu şekilde yer almıştır⁶: “Devletin doğrudan doğruya iktisadî teşebbüslere girişmesi nazım veya murakabeli olarak iktisadî sahada üzerine vazifeler alması ancak bir istisna teşkil etmeli ve ancak kat'î zaruret haline inhisar etmelidir.

Bundan böyle amme karakterini haiz olmayan sahalarda işletmeciliğe geçmeyeceğimiz gibi muhtelif sebepler altında kurulmuş olan işletmeleri, amme hizmeti gören ve ana sanayie taallük edenler hariç, muayyen bir plân dahilinde elverişli şartlarda peyderpey hususî teşebbüse devretmeye çalışacağız. Devlet iktisadî teşekkül ve teşebbüslerinin iktisadî bünye üzerinde teşkil etmekte oldukları ağırlığı hafifletebilmek için idare ve murakabelerini de daha sağlam esaslara bağlamak ve fuzulî görülen teşkilâtı lâğvetmek kararındayız.”

9 Mart 1951 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunan İkinci Menderes Hükümeti'nin programında da benzer ifadeler tekrarlanmıştır: “Devlet işletmeciliğinin sadece ana sanayie taallük eden işlerle amme karakterini haiz işletmelere hasredilmesi ve bunlar haricindeki sahalarda yeniden iktisadî teşebbüslere girişilmemesi ve evvelce muhtelif mülâhazalarla devlet tarafından kurulmuş işletmelerden bu ölçüye uymayanlarının da muayyen bir plân dahilinde ve elverişli şartlarla peyderpey hususî teşebbüslere devrine çalışılması ...” ifadeleri kullanılmıştır⁷.

24 Mayıs 1954 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunan Üçüncü Menderes Hükümeti'nin programında, “millî ekonomimizin temelini, sanayi ve ticaretimizin ana kaynağını teşkil edecek ziraatimiz”in geliştirilmesi, “Hususî teşebbüsün çalışması ve gelişmesi için lüzumlu hukukî ve fiilî emniyet havasının yerleşmesini temine matuf bütün tedbirler”in alınacağı ifade edilmiştir⁸.

14 Aralık 1955 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunan Dördüncü Menderes Hükümeti'nin programında, “Hususî teşebbüsün sür'atle harekete geçmesini temin edecek ve Türk milletinin iktisadî zekâsı ile çalışkanlığından azamî neticeler alınabilecek bir yolda yürünmesi lâzımdır. Bu itibarla istihsal hayatına devletin zararlı müdahalelerinden ve her çeşit bürokratik engellerden kurtarmak lâzımdır.” sözleri yer almıştır⁹.

4 Aralık 1957 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okunan Beşinci Menderes Hükümeti'nin programında, “Sanayileşmenin, ziraî ilerlemenin, memleket çapında devamlı imarın, büyük vatandaş kütleleri ihtiyaçlarının müstakar ve arızasız karşılanmasının ilk şartı olan çimento, demir ve çelik, inşaat malzemesi, şeker, mensucat, kâğıt, kimya, deri gibi esaslı sanayie ait birçok fabrikalar ve tesisler kurulmuştur. Bunların yanında akla gelen ve gelmeyen binbir çeşit ihtiyacımızın, evvelce olduğu gibi, hariçten ithali yerine, memlekette imâli memleketimize müyesser olmuş mazhariyetlerdendir.” sözleri ile ifade edilmiştir¹⁰.

⁶ *Hükümetler ve Programları I. Cilt 1920-1960*, (Haz: Nuran Dağlı-Belma Aktürk), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayını, Ankara, 1988, s. 158.

⁷ *a.g.e.*, s. 173.

⁸ *a.g.e.*, s. 188.

⁹ *a.g.e.*, s. 205.

¹⁰ *a.g.e.*, s. 217-218.

2.1948-1960 Yıllarında Sanayi Politikası

Demokrat Parti iktidarını da içine alan bu dönemde uygulanan sanayi politikaları ve sonuçları, konunun uzmanları tarafından şu şekilde tespit edilmiştir:

1-Devletçiliğin faaliyet alanının daraltılması ve daha liberal bir ekonomi politikası takip edilmesi hedef tutulmuş ve devletin ekonomik teşebbüsleri, temel sanayi ve temel hizmetlere inhisar ettirmek istenmiştir.

2-Dış yardımlar, daha ziyade altyapıya ve ziraî gelişmeye yöneltilmiş, bunlardan elde edilen sonuçlar, bütün sınaî faaliyetleri artıran birer etken olmuştur.

3-Özel sektör sanayiinin kredi ihtiyaçlarını karşılamak üzere, mevcut bütün imkânlardan faydalanılmış ve uluslararası kalkınma bankasının da desteği ile Sınaî Kalkınma Bankası kurulmuştur.

4-Bu dönemde, ekonominin sanayi dalında elde edilen sonuçlar şöyledir:

a-Azot Sanayii petrol rafinerileri kurulmuştur.

b-Tekstil, çimento ve şeker sanayii, ülke ihtiyaçlarını karşılayacak seviyeye getirilmiştir.

c-Et Kombinaları kurulmaya başlanmıştır.

d-Devlet teşebbüslerinin hemen hepsinde üretim, büyük oranda artış göstermiştir.

e-Özel sektörün sanayi alanındaki teşebbüs arzusu belirgin bir hal almıştır.

f-Özel sektör sanayiinin gelişme hızı nispeten yüksek olmuş ve hattâ dokuma sanayiinde devlet sektörü ile boy ölçüşür hale gelmiştir.

g-Genel yatırımlar içerisinde. Özel sektör yatırımlarının payı daima yüzde 50'nin üzerinde olmuştur.

h-İleriki gelişmelere zemin hazırlayan karayolu ve liman gibi altyapı yatırımları yoğunluk kazanmıştır.

5-Fakat, Türkiye konjonktürü üzerinde geniş ölçüde etkili olan ziraî üretimin 1954 yılından itibaren arka arkaya birkaç yıl devam eden ağır kuraklık devresinden etkilenmesi ve yatırımlardaki kaynak darlığından doğan enflasyonist baskı, dış ticaret dengesinin bozulmasına sebep olmuş, sınaî yatırım malları ve yedek parçaların ithal imkânları daralmış ve sonunda, başlangıçta elde edilen gelişme hızında yavaşlama meydana gelmiştir¹¹.

3.Demokrat Parti Döneminde Kurulan Kamu Sanayi Kuruluşları

Her ne kadar Demokrat parti döneminde sanayileşmede inisiyatifin özel sektörde olması yönünde bir politika değişikliği yapılmışsa da, devlet teşebbüsü olarak pek çok alanda sanayi tesisleri kurulmuştur. Bunlar şu şekilde sıralanabilir¹²:

Denizcilik Bankası T.A.O. (1951)

Et ve Balık Kurumu (1952)

PTT İşletmesi (1953)

Azot Sanayii A.Ş. (1953)

Türkiye Petrolleri A.O. (1954)

---

¹¹ 50 Yılda Türk Sanayii, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayını, Ankara, 1973, s.8.

¹² a.g.e., s.20.

Çimento Sanayii A.Ş. (1956)

Yem Sanayii T.A.Ş. (1956)

Ereğli Demir-Çelik İşletmeleri T.A.Ş. (1960)

4.İşletmeler Bakanlığına Bağlı Teşekküllerin 1950-1956 SenelerindeTamamlanan Tesisleri

1950-1956 yılları arasında devlet sermayesi ile açılan veya yeni üniteler ilâve edilen sanayi tesisleri, İşletmeler Bakanı Samet AĞAOĞLU tarafından şu şekilde açıklanmıştır¹³:

A.Sümerbank

Ereğli Elektrik Santralinin tevsii 1950

Hereke-Çatalağzı Trafo Merkezi 1954

Bakırköy kazan ilâvesi 1952

Gemlik sun'î yün ve selefona kâğıdı tesisi 1951

Gemlik Karbon Sülfür Fabrikası 1950

Derme Hidro-Elektrik Santrali 1951

Ereğli Dikiş İpliği Fabrikası 1952

Taşköprü Sicim ve Kanaviçe Fabrikası 1952

Sivas Çimento Fabrikası tevsii 1952

İzmir İplik Dokuma ve Basma Fabrikası 1954

Denizli İplik Fabrikası 1953

Erzincan İplik Fabrikası 1953

Bursa Merinos Fabrikası tevsii 1953

Diyarbakır Şayak Fabrikası 1953

Bakırköy Bez Fabrikası tevsii 1951

Kütahya Seramik Fabrikası Suni Kurutma Tesisi 1955

Demir- Çelik ikinci Kok Fabrikası 1952

Demir- Çelik Sinter Tesisi 1953

Karabük Santrifüj Boru Fabrikası 1954

Selüloz ve Kâğıt : İkinci Kâğıt Fabrikası 1953

Selüloz ve Kâğıt :Üçüncü Kâğıt Fabrikası 1954

Selüloz ve Kâğıt: Kâğıt Torba Tesisi 1954

Selüloz ve Kâğıt: Elektrik Santrali tevsii 1950

İzmit Boru Fabrikası 1956

Balıkesir Fabrikası dokuma kısmı 1956

¹³ İşletmeler Vekili Samet Ağaoğlu (Manisa); 27.02.1957, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:17, s.1118- 1120.

Filyos Ateş Tuğlası Fabrikasının tevsii 1956
Demir ve Çelik 36 inçlik blok Haddehanesi 1956

B. Şeker Fabrikaları

Turhal İspirto Fabrikası 1955
Burdur Şeker Fabrikası 1955
Susurluk Şeker Fabrikası 1955
Adapazarı Şeker Fabrikası 1953
Amasya Şeker Fabrikası 1954
Konya Şeker Fabrikası 1954
Kütahya Şeker Fabrikası 1954
Kayseri Şeker Fabrikası 1955
Elâzığ Şeker Fabrikası 1956
Erzincan Şeker Fabrikası 1956
Erzurum Şeker Fabrikası 1956
Malatya Şeker Fabrikası 1956

C.Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu

Mermi İmalâthanesi 1955

D.Çimento Fabrikaları

İzmir, 1953
Ankara, 1956
Darıca 1954-1956
Sivas İkinci Ünite 195
Zeytin Burnu Tevsii 1954
Azot Sanayii T. A. Ş.
Site inşaatı 1956
Site harici elektrik şebekesi 1956

E.Etibank

Çatalağzı Santrali 1. grup 1955
Çatalağzı Santrali 2. grup 1955
Hezar Hidro-Elektrik Santrali 1955
Ankara-Kırıkkale Enerji Nakil Hattı 1954
Kırıkkale-Karabük Enerji Nakil Hattı 1954
Tunçbilek-Paşalar Enerji Nakil Hattı 1955
İzmir-Manisa Enerji Nakil Hattı 1954

Ergani Bakır İşletmesi 4 No.lu konverter 1951
Ergani Bakır İşletmesi Granülasyon tesisi 1954
Ergani Bakır İşletmesi 100' lük telefon santrali 1950
Ergani Bakır İşletmesi Elektrik Ark fırını 1954
Keçiborlu Kükürtlere Değirmendere İhraç Kuyusu 1951
Keçiborlu Kükürtlere Değirmendere İhraç Kuyusu teçhizatı 1954
Keçiborlu Kükürtlere Değirmendere İrtibat galerisi 1952
Dinar-Keçiborlu Enerji Nakil Hattı 1953
Keçiborlu Kükürtlere Anbar binası 1952
Keçiborlu kükürtlere Flotasyon ve Rafineri tesisleri 1954
E. K. 1. Çatalağzı Lâvvarı 1955
Karadon Transfer İstasyonu 1955
Zonguldak Limanı Tahmil Tahliye İstasyonu 1955
Zonguldak Limanı direk vinci 1954
Kozlu ocak vantilatörleri 1955
Tunçbilek 2X1000. Kv. Santrali Montajı 1953
Tunçbilek 2X1000 Kv. Santrali temel tevsi 1952
Tunçbilek Lâvvarı 1955
Tunçbilek İhraç Bandı 1953
Tunçbilek Değirmisaz K. N. H. 1953
Tunçbilek Lâvvarı montajı 1953
Değirmisaz Hava Hattı 1953
500 tonluk Değirmisaz Tuvenan Silosu 1953
Soma Lâvvarı 1952
Soma Lâvvarı Çelik Konstrüksiyon montajı 1951
Soma Hava Hattı 1951
Soma Santrali tevsi 1953
Soma Atölye Binası 1952
Türkiye Kömür Satış ve Tevzi Müessesesi Briket Fab. 1954
Zonguldak Liman tesisleri 1956
Zonguldak Liman Lâvvarı 1956
Mırgul Sülfürik Asit Fabrikası 1956
Sarıyar Santrali Birinci ve İkinci Üniteler 1956
Çatalağzı-Karabük 'Hattı 2. devrenin çekilmesi 1956

Karabük İndirici Transformatör Merkezi 1956
Bursa Trafo Merkezi 1956
Eskişehir Trafo Merkezi 1956
Paşalar Trafo Merkezi (Eskişehir ve Bursa'ya elektrik temini için) 1956
Adapazarı Trafo Merkezi 1956
Devrek Trafo Merkezi 1956
Soma - Manisa Hava Hattı 1956
Ümraniye İndirici İstasyonu 1956
Filyos-Devrek ve Çaycuma Hava Nakil Hattı 1956
Sarıyar-Ankara, Sarıyar Adapazarı Hava hatları 1956
Ankara Cebeci-Vekâletler Trafo Merkezi 1956
Tunçbilek Açık İşletmesi 1956
Değirmisaz Açık İşletmesi 1956
Çatalağzı Santrali 3. grup 1956
Tunçbilek Termik Bölge Santrali 1956

Maliye Bakanı Hasan POLATKAN, 1950 yılında ülke sathında 2335 olan fabrika sıyışının 1954 yılı sonunda 4527'ye yükseldiğini söylemiştir¹⁴.

5.Sanayi Üretim Rakamları 1950-1955

1950-1955 yılları arasında sanayi tesislerinin üretim kapasiteleri de Türkiye Büyük Millet Meclisi genel kurulunda şu şekilde ifade edilmiştir¹⁵:

Ürün	1950	1955
Şeker	134.850 ton	254.703 ton
Pamuk İpliği	15.000 ton	25.000 ton
Pamuklu Dokuma	91.000.000 metre	146.000.000 metre
Sun'î İpek	302.000 kilogram	500.000 kilogram
Kösele	1.166.000 ton	1.800.000 ton
Kâğıt	18.000 ton	47.000 ton
Kok Kömürü	290.000 ton	507.000 ton
Pik	95.000 ton	202.000 ton
Çelik	90.000 ton	188.000 ton
Hadde Mamulleri	72.000 ton	157.000 ton
Borular	8.500 ton	16.500 ton
Sülfürik Asit	9.300 ton	18.000 ton

¹⁴ Maliye Vekili Hasan Polatkan (Eskişehir); 18.02.1955, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:5, s. 207.

¹⁵ DP Grubu Adına Necmi İnanç (Ankara); 28.02.1956, TBMM *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:10, s.1147-1148.

Çimento	395.000 ton	804.000 ton
Ham Petrol	16.000 ton	178.000 ton
Taşkömürü	2.705.000 ton	3.449.000 ton
Linyit	777.000 ton	1.778.000 ton
Krom	172.000 ton	176.000 ton
Demir	209.600 ton	480.000 ton
Bakır	11.000 ton	23.700 ton
Kükürt	11.000 ton	23.700 ton

1958 yılı itibarıyla bazı sanayi üretim rakamları da Maliye Bakanı Hasan POLATKAN tarafından şu şekilde dile getirilmiştir¹⁶:

Demir Çelik 40.000 ton
 Boru Fabrikaları 50.000 ton
 Kâğıt 56.000 ton
 Gübre 22.500 ton
 Şeker 361.000 ton
 Çimento 1.262.000 ton
 Pamuklu Dokuma 533.500 iğ
 Dokuma Tezgâhı 5360 adet
 Dokuma 455.000.000 metre
 Yünlü Dokuma 213.000 iğ
 Yünlü Tezgâh Sayısı 3150 adet
 Yünlü Dokuma 18.000.000 metre.
 Bazı ürünlerde 1959 yılında elde edilen üretim miktarları da şu şekilde açıklanmıştır¹⁷:
 Kişi başı elektrik üretimi 200 kilovat
 Taşkömürü üretimi 6.550.000 ton
 Linyit üretimi 2.602.000 ton
 Mensucat üretimi 785.000.000 metre
 Çimento üretimi 1.963.000 ton (16 fabrika)
 Kişi başına çimento kullanımı 61 kilogram
 Şeker üretimi 500.000 ton
 Kok üretimi 536.000 ton
 Pik üretimi 11.000 ton

¹⁶ Maliye Vekili Hasan Polatkan (Eskişehir); 19.02.1958, TBMM, *TBMM ZC (11. Dönem)*, Cilt:2, s.160-163.

¹⁷ Maliye Vekili Hasan Polatkan (Eskişehir); 19.02.1960, TBMM, *TBMM ZC (11. Dönem)*, Cilt:12, s.26-29.

Çelik üretimi 213.700 ton

Kâğıt üretimi 63.000 ton

6.İş Hayatı

Bu dönemde işçi sayıları, işçi ücretleri, işçilere mesken temini ve diğer alanlarda da bazı sıkıntılar yaşanmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi genel kurulunda gündeme getirilmiştir.

A.İşçi Sayıları

1951 yılında devlet ve devlet müessesesi olan ve olmayan 8421 işyerinde 362.548 işçi çalıştığı tespit edilmiştir¹⁸. 1953 yılında işyeri sayısı 17.550'ye, işçi sayısı 557.000'e ulaşmıştır¹⁹. 1956 yılında işyeri sayısı 21.060, işçi sayısı 643.000 olmuştur²⁰. 1960 yılında ise toplam işçi sayısının 750.000 olduğu açıklanmıştır²¹.

1948-1958 yılları arasında kurulan sendika ve bu sendikalara üye olan işçi sayıları da şu şekilde tespit edilmiştir²²:

Sene	Sendika Adedi	Sendikaya Kayıtlı İşçi Sayısı
1948	73	52.000
1951	177	105.000
1954	323	188.000
1957	385	245.580
1958	394	300.000

B.İşçi Ücretleri

1955 yılı Ocak ayında yapılan araştırmalara göre bazı iş kollarındaki ortalama ücretler aşağıdaki şekilde olduğu açıklanmıştır²³:

Taş ve toprak sanayiinde 605 kuruş

Muhtelif inşaat işlerinde 674 kuruş

Doğrama sanayiinde 736 kuruş

Madenî eşya sanayiinde 796 kuruş

Mensucat sanayiinde 614 kuruş

Kâğıt ve selülöz sanayiinde 759 kuruş

Yine 1955 yılı itibarı ile asgarî ücret uygulanan bazı iş kolları da şöyledir:

Mensucat: İstanbul, İçel, Adana, Hatay, Bursa, Isparta

Tütün: İstanbul, Adana, Bursa, Balıkesir, İzmir, Kocaeli, Samsun, Trabzon

¹⁸ Bütçe Komisyonu Adına Halil İmre (Sivas); 27.02.1951, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:5, s.1098.

¹⁹ Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen (Giresun); 26.02.1954, TBMM, *TBMM ZC (9. Dönem)*, Cilt:28, s.1080.

²⁰ DP Meclis Grubu Adına Mehmet Ünalı (Seyhan); 27.02.1957, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:17, s.1088.

²¹ CHP Meclis Grubu Adına Mustafa Saraç (Zonguldak); 27.02.1960, TBMM, *TBMM ZC (11. Dönem)*, Cilt:12, s.896.

²² Bütçe Encümeni Adına Hulüsi Timur (Zonguldak); 26.02.1959, TBMM, *TBMM ZC (11. Dönem)*, Cilt:7, s.1040.

²³ DP Meclis Grubu Adına Mehmet Ünalı (Seyhan); 28.02.1956, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:10, s.1120.

Çırçır: İçel, Hatay, Adana

Pamuk Çapası: İçel, Hatay, Adana

Pamuk Toplama: İçel, Hatay, Adana

Basın Mensupları: İstanbul, İzmir

Asgarî ücret başlangıçta 2-3 lira arasında değişirken 1955 yılında 450-500 kuruş, basın mensupları için ise 300-325 kuruş arasında değişmektedir²⁴.

Adana mensucat fabrikasında ücretlerine zam yapmak icap eden 1200 işçiden 332'si işten çıkartılarak yerlerine daha düşük (270 kuruş) ücretle işçi alındığı tespit edilmiştir²⁵.

C.İşçi Meskenleri

1952 yılından itibaren İktisadî Devlet Teşekküllerinde çalışan işçilerin mesken problemleri gündeme getirilmiştir. Mevcut meskenlerin yetersiz oluşu ve özellikle ihtiyaç sahiplerine tahsisi hususunda yaşanan problemler dile getirilmiştir²⁶. 1954 yılında Ereğli kömür havzasında 1020 işçi evinin inşa ettirilmesi için ihale yapılmış²⁷, 10.000 işçi evinin inşası için bir program yapıldığı ifade edilmiştir²⁸. Ancak toplam işçi sayısının 450.000 olduğu ülkede 10.000 rakamının yetersiz olduğu eleştirilmiştir²⁹. 1958 yılına gelindiğinde yaptırılan işçi meskeninin sayısının 13.000'i aştığı ifade edilmiştir³⁰. 1960 yılında ise 11.002'si kooperatifler eliyle, 396'sı Sümerbank tarafından, 1596'sı Etibank tarafından, 1861'i kurumlar tarafından inşa ettirilen mesken sayısının 14.855 olduğu tespit edilmiştir³¹.

D.İş Hayatının Problemleri

İş hayatının en önemli 5 meselesi, asgarî ücret, sendika, sigorta, kooperatif ve grev konuları olarak tespit edilmiştir³².

İş Kanunu'nun dışında kalan sektörler de ziraat işçileri, ev işlerinde ve ev hizmetlerinde çalışanlar, bazı müstahdemler, hava nakliyatında çalışan radarçı, telsizci, pilot ve makinist gibi kimseler, iş kanununun kapsamı dışında bırakılmış küçük sanayi ünitelerinde çalışanlar şeklinde tespit edilmiştir. Ayrıca işsiz kalan vatandaşlarımızı kaderleri ile başbaşa bırakmamak için bir İşsizlik Sigortası kurulması da teklif edilmiştir³³.

Toplu İş Sözleşmesi olmadığı için işçilerin işverenin sunduğu mukaveleyi imzalamak zorunda kaldıkları, bunun sonucunda da mağduriyetlerin ortaya çıktığı ifade edilmiştir³⁴.

İççi Sigortası Kanununa göre emekli olabilmek için 60 yaşına kadar çalışmak gerekmektedir. Ancak yer altında çalışan işçiler, daha fazla yıprandıkları için 60 yaşına kadar çalışmamaktadırlar. Yer altında çalışan işçiler için emeklilik yaşının 50'ye indirilmesi gerektiği dile getirilmiştir³⁵.

²⁴ DP Meclis Grubu Adına Mehmet Ünalı (Seyhan); 28.02.1956, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:10, s.1120.

²⁵ Halil Sezai Erkut (Kırşehir); 28.02.1952, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:13, s.1192.

²⁶ Halil Sezai Erkut (Kırşehir); 28.02.1952, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:13, s.1192.

²⁷ Ali Rıza İncealemdaroğlu (Zonguldak); 26.02.1954, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:28, s.1078.

²⁸ Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen (Giresun); 26.02.1954, TBMM, *TBMM ZC (9. Dönem)*, Cilt:28, s.1082.

²⁹ Mehmet Mahmutoğlu (Kırşehir); 26.02.1955, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:5, s.853.

³⁰ Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen (Giresun); 27.02.1958, TBMM, *TBMM ZC (11. Dönem)*, Cilt:22, s.1050.

³¹ CHP Meclis Grubu Adına Mustafa Saraç (Zonguldak); 27.02.1960, TBMM, *TBMM ZC (11. Dönem)*, Cilt:12, s. 898.

³² Cezmi Türk (Seyhan); 27.02.1953, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:20, s.1256.

³³ Hürriyet Partisi Meclis Grubu Adına Sabahattin Çıracıoğlu (Bursa); 28.02.1956, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:10, s.1109-1110.

³⁴ Halil Sezai Erkut (Kırşehir); 28.02.1952, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:13, s.1193.

³⁵ Ali Fahri İşler (Balıkesir); 26.02.1954, TBMM, *TBMM ZC (9. Dönem)*, Cilt:28, s.1077.

İşçi kitlesini yakından ilgilendiren ücretli senelik izin konusunun da halâ çözülememiş olması eleştirilmiştir³⁶.

Dünyada en az ücret alan işçi sınıfının Türkiye’de bulunduğu ifade edilmiştir. Amerika, Fransa, İngiltere ve bize benzeyen ülkelerde işçi yevmiyelerinin hayatın değişen şartlarına ve fiyat artışlarına göre ayarlandığı halde, Türkiye’de bu konuda ciddi bir çalışmanın yapılmamış olması hususu eleştiri konusu olmuştur³⁷.

İş Kanunu’nun temin ettiği haklardan faydalanamayan işçilerimizin miktarı 1,5 milyondur. Bunlardan başka henüz hiçbir kanun teminatına nail olmayan toprak, deniz ve hava işçilerimizin miktarı ise 4 milyonu bulur. Toplam olarak 6 milyona yaklaşan ve nüfusumuzun dörtte birine yaklaşan vatandaşlarımızın bu haklarını vermekle yükümlü olan Çalışma Bakanlığı’nın bütçesinin bu işler için yeterli olmadığı tespit edilmiştir³⁸.

E. Üretim Düşüşleri

Demokrat Parti iktidarı döneminde, sanayi üretiminde çeşitli sebeplerden dolayı düşüşler yaşanmıştır. Yüksek Murakabe Hey’eti’nin raporlarına göre üretim şubelerinin teknik kapasitelerinin elverdiği verimli çalışma imkânlarından mahrum oldukları tespit edilmiştir. Yüksek maliyet oranları, finansman imkânsızlıkları, hammadde, işletme malzemesi ve enerji kaynaklarındaki eksikliklerden dolayı 1953 yılından itibaren üretim miktarları gerilemeye başlamıştır³⁹.

Ziraatin ve madencilikğin inkişaf etmesine rağmen sanayimiz inkişaf edememiş ve 1952 yılında inkişaf edebilmesi için ümit verici bir ortam oluşmuştur⁴⁰.

Sanayileşmenin artması ile tarımda makineleşmeye bağlı olarak, işgücüne olan ihtiyacın azalması problem teşkil etmiştir. Köylerde işsiz kalan insanlara sanayi tesislerinde iş alanları açmak gereği dile getirilmiştir. Buna göre, köylerden şehirlere akan bu insanlara istihdam alanı oluşturmak için sanayide mühim bir hamle yapılması gerekmektedir⁴¹. Çünkü ziraî üretim alanında, 1954 yılından itibaren ekilen arazi miktarının azalması sonucunda üretimde de düşüşler yaşanmıştır⁴². Diğer bir tespite göre, 1950-1953 devresinde yüzde 29 artış kaydeden sanayi üretim miktarı 1954-1956 devresinde yüzde 23,7 bir artış kaydetmiştir⁴³.

Sanayi inkişaf ederken mahrukat mevzuu ne şekilde halledileceği ayrı bir soru işareti oluşturmuştur⁴⁴.

Türkiye’de kurulan fabrikaların çoğunluğunun İstanbul’da ve Rumeli yakasında inşa edildiği görülmektedir. Muhtemel bir savaş durumunda tehlikeli olacak bu durumu önlemek için fabrikaların Anadolu yakasında da kurulması teklif edilmiştir⁴⁵.

³⁶ Abidin Tekön (İzmir); 26.02.1955, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:5, s.857.

³⁷ Abdurrahman Boyacıgiller (Zonguldak); 21.02.1952, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:13, s. 432.

³⁸ Abidin Tekön (İzmir); 28.02.1952, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:13, s. 1195.

³⁹ Hürriyet Partisi Meclis Grubu Adına Ekrem Alican (Kocaeli); 20.02.1956, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:10, s. 315.

⁴⁰ Ali Fuat Cebesoy (Eskişehir); 20.02.1952, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:13, s.389.

⁴¹ Baki Erden (Sivas); 21.02.1952, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:13, s.403.

⁴² CHP Meclis Grubu Adına İsmail Rüştü Aksal (Ankara); 19.02.1958, TBMM, *TBMM ZC (11. Dönem)*, Cilt:2, s.197.

⁴³ CHP Meclis Grubu Adına İsmail Rüştü Aksal (Ankara); 19.02.1958, TBMM, *TBMM ZC (11. Dönem)*, Cilt:2, s.198.

⁴⁴ Cemal Kıpçak (Zonguldak); 26.02.1953, TBMM, *TBMM TD (9. Dönem)*, Cilt:20, s.1111.

⁴⁵ Yakup Çukuroğlu (İçel); 26.02.1955, TBMM, *TBMM ZC (10. Dönem)*, Cilt:5, s.938.

Sonuç

Hükümet Programlarının sanayi alanındaki bölümleri ile Demokrat Parti iktidarının sonunda varılan noktalar mukayese edildiği zaman, bazı alanlarda düşünülen hedeflere ulaşılamadığı; bazı alanlarda da yeni problemlerin ortaya çıktığı görülmektedir.

Konuyu, iktisat bilimi açısından inceleyen uzmanların görüşlerine göre, ekonomide hedeflenen liberalizm iç ve dış etkenler yüzünden sekteye uğramıştır. Bu yüzden yerli girişimci sınıfının oluşması tam gerçekleşmediği gibi ekonomide devlet etkisi devam etmiştir. Bunun sonucunda hükümet, karma ekonomiye yönelmek zorunda kalmıştır⁴⁶. Daha kapsamlı bir değerlendirmede ise şu görüşler ifade edilmiştir: “Çok partili sisteme geçiş siyasal alanda olduğu gibi ekonomi alanında da önemli politika değişikliği getirmiş, kamunun ekonomideki rolünü azaltıp, özel sektöre öncelik veren liberal politikalar uygulanmak istenmiştir. Ancak Demokrat Parti dönemini bir bütün olarak ele aldığımızda bu beklenti gerçekleşmemiş, devletin ekonomideki rolü azalmak yerine, KİT’lerin sayısında artışla birlikte devlet müdahalesi daha da artmıştır. Demokrat Parti döneminde tarımsal üretimde olumlu iklim koşulları, devlet arazilerinin kullanıma açılması, tarımsal kredilerin ve makineleşmenin artması, Kore savaşının tarımsal ürün ihracatını artırması ve dış yardımlar tarım ürünlerinin arzını artırarak GSMH’yı yükseltmiş, 1950 yılından başlamak üzere üç yıl, ekonomi yüksek oranda büyümüştür. 1954 yılından itibaren tarımsal üretimin düşmesi, bu sektörün büyümeye olan katkısını azalttığından ekonomik büyüme oranları da düşmüştür.”⁴⁷

Bunların dışında günlük hayatı ilgilendiren işçi hakları, işçi ücretleri, işçi sendikalarının yaygınlaştırılması ve işçilere mesken temini gibi konularda da hedeflenen noktalara ulaşılamadığı görülmektedir.

⁴⁶ Yaşar Baytal; *a.g.makale*, s.567.

⁴⁷ Abdullah Takım; *a.g. makale* s.182.

Kaynakça

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi ve Zabıt Cerîdesi

- Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi (9. Dönem)*, Cilt:5, Ankara 1951.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi (9. Dönem), Cilt:9, Ankara 1951.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi (9. Dönem), Cilt:13, Ankara 1952.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi (9. Dönem), Cilt:20, Ankara 1953.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerîdesi (9. Dönem), Cilt:28, Ankara 1954.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerîdesi (10. Dönem), Cilt:5, Ankara 1955.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerîdesi (10. Dönem), Cilt:10, Ankara 1956.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerîdesi (10. Dönem), Cilt:17, Ankara 1957.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerîdesi (11. Dönem), Cilt:2, Ankara 1958.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerîdesi (11. Dönem), Cilt:7, Ankara 1959.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerîdesi (11. Dönem), Cilt:12, Ankara 1960.

2. Diğer Eserler

- BAYTAL, Yaşar; “Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikaları (1950-1957)”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 40, Kasım 2007, s. 545-567.
- Cumhuriyet Döneminde Türkiye Ekonomisi 1923-1978*, Akbank Kültür Yayını, İstanbul, 1980.
- 50 Yılda Türk Sanayii*, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayını, Ankara, 1973.
- Hükümetler ve Programları I. Cilt 1920-1960*, (Haz: Nuran Dağlı-Belma Aktürk), Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayını, Ankara, 1988.
- KANCA, Osman Cenk; “1950-1960 Arası Türkiye’de Uygulanan Sosyo-Ekonomik Politikalar”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2012, Cilt: 9, Sayı: 19, s. 47-63.
- TAKIM, Abdullah; “Demokrat Parti Döneminde Uygulanan Ekonomi Politikaları ve Sonuçları”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 67, No. 2, 2012, s. 157-187.
- TUNA, Işıl; “Demokrat Parti Döneminde Çalışma Hayatına Yönelik Düzenlemeler (1950-1960)”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 13, Haziran 2015, s. 473-491.

Summary

Many researches and evaluations have been carried out about Democrat Party period when they were in power by various Professional persons. In these studies, the economical policies implemented during the Democrat party, the relations between politics and economy, transition to the multi party life, economical point of views in Democrat party program, agricultural policies, industrialization policies, financial policies, foreign trade, economic growth, foreign finance and social income distribution have been mentioned in detail.

When the Democrat Party came in power, the growth policy of the country changed totally. Intensity of statism was left behind and private sector was encouraged for investment. Therefore, in the Industry Congress held in Ankara in 1951, the principles about establishing chamber of industry by private sector companies, establishing Ministry of Industry and giving some primacy to the private enterprises were adopted.

From the date that Democrat Party came in power to the year 1954, the enclaved and protectionist, invroverted financial policies were left in a short time and free foreign trade was adopted and a growth of the country was based on foreign markets. From the year 1954, there seen some deadlock both in foreign trade and agriculture, the government left industrialization based on the foreign policy and they preferred the policies based on conservator, import substitution. Turkey in this period preferred to produce consumer goods within the country for her citizens.

When the sections mentioned in the program of the government about economy compared to the results reached at the end of the Democrat Party period, it was seen that the goverment could not reach the desired level and some new problems arosed.

According to the experts related to the economy point of view, when the economy was investigated, it was seen that liberalism targeted for the economy was came to a standstill based on the exterior and interior effects. Not only the establishment of the national entrepreneurial class was not realised as a desired level but also the effect of the state increased on economy as well. As a result, the government had to head to integrated economy.

Transition to the multi-party system brought many changes both in economical and political policies within the country. The role of the state decreased and liberal policies that gave primacy to the private sector was tried to apply. However, these expectations were not realised as a whole when the Democrat Party period evaluated. Instead of decreasing the effect of state on economy, with the increasing the number of non-govermental organizations, the effect of the state on economy increased. The positive climate changes, increasing of agricultural credits and automation in agriculture, using the state lands by the villagers, the export increase of agricultural products because of the Korean War and the foreign aids for the agriculture yielded to the increase in national income during the Democrat Party period. Therefore, the economy of the country grew with a great rate in three years starting from the year 1950. The agricultural production and its contribution to the growth of the country decreased from the year 1954. Moreover, the economical growth rate decreased as well.

Apart from that it was seen that the targeted aims were failed about the rights of workers affected to the social life, workers' wages, generalization of workers' unions and housing for the workers.

